

40. Фатыхова А.Л. Формирование социально-перцептивной компетентности социальных педагогов в процессе обучения в вузе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05, 13.00.. Москва, 2005. 46 с
41. Франкл В. Человек в поисках смысла. М.: Прогресс, 1990. 367 с.
42. Шишов С.Е., Агапов И.Г. Компетентностный подход к образованию: прихоть или необходимость? *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2002. № 2. С. 58-62.
43. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе. М.: Сентябрь, 2000. 176 с.

Жукова О.А.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОБЛЕМЕ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

В статье дан анализ системному, личностному, личностно-ориентированному и компетентностному подходам к развитию социальной компетентности студентов классических университетов. Дано определение понятию «методология», которое рассматривается как система принципов, а также способов построения и организации теоретической и практической деятельности. Система принципов, являющихся основой указанных подходов, позволяет разрешить противоречия, возникающие в процессе развития социальной компетентности соискателей высшего образования как на уровне общенаучной методологии, так и на уровне конкретно научной методологии и технологического уровня во время организации и проведения научного исследования по развитию у обучающихся компетентности указанного вида.

Ключевые слова: социальная компетентность, подходы, классический университет, развитие.

Zhukova O.A.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE CONSIDERATION OF THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL COMPETENCE OF CLASSICAL UNIVERSITIES

In the article there is the analyze of the systemic, personal, personality-oriented and competence approaches for the process of developing students' social competence at classical universities. The definition of the concept "methodology" is given and considered as a system of principles, as well as the ways to create and organize theoretical and practical activities. The system of principles which are the base of pointed out approaches allows to solve contradictions arising in the process of developing social competence of aspirants of higher education at the level of general scientific methodology and at the level of specifically scientific methodology and at the technological level during the organization and carrying out the scientific research for the development of the pointed out kind of the competence.

The systematic approach is considered as one of the approaches which states determine the integrity, hierarchy, presence of structure, and the multiplicity of the researching phenomenon.

The personal approach is presented as a position, which is determined by: value attitude to the student; help and support in the processes of development, self-development, self-realization, self-determination.

Personality-oriented approach is showed as a component of the personal approach. Its states are aimed at researching and solving the problems which have personal importance for the individual..

The states of the competence approach are important for determining the purpose of education and its content, the organization of the educational process and its assessment.

Key words: social competence, approach, classical university, development.

Подано до редакції 15.12.2018.

УДК 378.091.33-051:37.04-048.38

© 2018

Зімбалецький О.В.

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх учителів до професійної консультативної діяльності. Зазначено, що актуальність піднятої проблеми зумовлена складними модернізаційними процесами у галузі освіти та функціонуванням різних соціальних інституцій (сім'ї, школи, виробництва, громадських організацій і об'єднань тощо). Обґрунтовано поняття «готовність майбутніх педагогів до професійної консультативної діяльності» та виокремлено головні її складові. Охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів до професійної консультативної діяльності.

Ключові слова: майбутні вчителі, професійна консультативна діяльність, освіта, готовність до консультативної діяльності.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку суспільства нашої держави посилилась увага до інноваційних процесів, які відбуваються в галузі освіти та зростаючі потреби громадян в одержанні якісних професійних освітніх консультативних послуг. Сьогодні Україна переживає складний період радикальних перетворень у галузі освіти, намагаючись вийти на рівень світових стандартів. Стратегія співпраці України з Євросоюзом передбачає поступове впровадження європейських освітніх стандартів, інтеграцію національної системи вищої освіти до Європейського простору вищої освіти для підготовки професійно-компетентних фахівців. В Україні на початок 2017/18 навчального року діяв 661 заклад вищої освіти (ЗВО). У 2017 році ЗВО країни було випущено 421131 фахівців, у тому числі й учителів [6].

У перші роки професійної діяльності молодих учителів виникають певні професійні труднощі, які пов'язані з процесом навчання, педагогічної взаємодії з учнями і батьками тощо. У зв'язку з цим сформувалося особливе поле професійної діяльності, яке дало поштовх для розвитку специфічної галузі науково-практичної діяльності в освіті, яку можна визначити як *педагогічне консультування*. Це не є новітнім відкриттям у галузі освіти, а нагальна потреба і прагнення суспільства у розвитку освітніх консультаційних послуг.

Консультування, останнім часом, стало затребуваною професійною діяльністю у різних галузях: економіці, психології, медицині, соціології, педагогіці тощо. Однак, педагогічне консультування залишається в Україні недостатньо дослідженим та має суттєві відмінності, хоча і тісно пов'язане з іншими видами консультування різних галузей економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Розвиток педагогічного консультування зумовлюється складними модернізаційними процесами у галузі освіти та функціонуванні різних соціальних інституцій (сім'ї, школи, виробництва, громадських організацій і об'єднань тощо) та вимагає створення своєрідної педагогічної консультаційної «індустрії» на зразок нині існуючої в фінансовій, юридичній, політичній, аграрній галузях.

Однак існує певна проблема у підготовці зазначених фахівців. Цілеспрямовану професійну підготовку консультантів у галузі освіти здійснює тільки НПУ ім. М.П. Драгоманова з 2014 р. Дослідженням педагогічного консультування займаються такі науковці як Т. Білошицька, Л. Вавилова, С. Горичева, Н. Гузій, О. Зайченко, К. Клеппін, С. Назарова, О. Петров, М. Певзнер, В. Саюк, Т. Сергєєва, В. Сластьонін, В. Слободчиков та ін.

Проблема професійної підготовки студентів педагогічного профілю висвітлено у працях О. Алексюк, О. Антонової, Г. Балла, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Сисоевої, О. Сухомлинської та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті – дослідити проблему готовності майбутніх учителів до професійної консультаційної діяльності та визначити сутність зазначеного поняття.

Виклад основного матеріалу дослідження... Сьогодні в Україні склалася розгалужена мережа установ і організацій, які надають консультаційні послуги у галузі освіти різним суб'єктам консультування або споживачам. До консультаційних установ і організацій у галузі освіти можна віднести: педагогічні університети, інститути та коледжі, інститути післядипломної педагогічної освіти, методичні кабінети (районні, міські), психолого-медико-педагогічні консультації, освітні консалтингові центри, навчально-тренувальні центри, громадські освітні організації тощо. Консультаційна діяльність у галузі освіти здійснюється фахівцями, які працюють у консультаційних організаціях. Професійну консультаційну діяльність у галузі освіти здійснюють методисти, консультанти, супервізори, коучери, модератори, тьютори, дорадники тощо [12, с. 14].

Консультаційна діяльність у галузі освіти передбачає професійну взаємодію між консультантом, який володіє професійними знаннями й уміннями та замовником, у якого є професійна проблема або потреба, що потребує розв'язання. Консультування покликане актуалізувати творчий потенціал особистості клієнта, спонукати його до самоаналізу та прийняття рішення професійної проблеми за допомогою порад і підказок, без тиску ззовні, де клієнт сам визначає предмет консультування, виходячи з власних потреб і володіє свободою вибору альтернативних рішень – що є особливо актуальним сьогодні.

Педагогічне консультування розглядається науковцями як область педагогічного знання, межа якого окреслюється такими напрямками дослідження: по-перше, супровід дитини в освітньому процесі та надання йому консультативної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком в цілому; по-друге, надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які беруть участь в освітній діяльності (батьки учнів, різні групи населення, споживачі освітніх послуг); по-третє, науково-методичний супровід професійної діяльності педагогічного персоналу, в тому числі консультування з проблем організаційного розвитку школи [10, с. 11]. Консультаційно-педагогічна діяльність передбачає також консультування сім'ї з проблем навчання, виховання та розвитку дитини, консультування з вибору закладу освіти як в Україні так і за кордоном.

Водночас аналіз наукових джерел показує, що поза увагою науковців залишилися питання формування готовності майбутніх учителів до професійної консультаційної діяльності у галузі освіти. Прогноз успішності професійної діяльності освітнього консультанта залежить від удосконалення процесу формування готовності до його особистісного стилю діяльності, як спеціаліста; особистісною зрілістю, успішністю, вершинністю, гармонійністю та творчою майстерністю. Тобто, майбутньому професіоналу-консультанту у галузі освіти потрібно набути таких якостей, які б характеризували його як особистість високої культури, щоб іти в ногу з часом, завжди прагнути збагачення своїх знань, відчувати життєвий пульс сьогодення, спрямовувати свою фахову діяльність у русло постійного творчого пошуку, вдосконалюючи власну професійну майстерність.

За визначенням В. Даля термін «готовність», пояснюється, як «стан чи ознаки готового, тобто підготовлена людина є не тільки готовою до виконання дії, але може і бажає її виконати» [2, с. 387].

У 1918 року американські вчені проводили дослідження в області діяльності і станів готовності фахівців. У цей період явище готовності розглядалося у зв'язку з емоційно-вольовим та інтелектуальним потенціалом

особистості щодо конкретного виду діяльності. Готовність характеризувалася ними як якісний показник саморегуляції на різних рівнях проходження процесів, якими визначається поведінка людини: фізіологічними, психічними, соціальними [9, с. 22-24].

У 70-х рр. XX ст. проблема готовності досліджується у зв'язку з вивченням педагогічної діяльності, а про необхідність її спеціальної розробки зазначено у працях Г. Костюка, К. Дурай-Новакової, Н. Кузьміної, О. Мороза, В. Сластьоніна, А. Щербакова та ін. [11].

На думку Н. Кузьміної, *психологічна готовність до майбутньої професійної діяльності* характеризується наявністю у фахівця знань, умінь і навичок, що дозволяють йому здійснювати діяльність на рівні сучасних вимог науки і техніки. Так як будь-яка діяльність є вирішенням ряду завдань, професіоналізм виявляється, перш за все, в умінні бачити і формулювати завдання застосовуючи методологію, яка найбільше підходить для її розв'язання [4, с. 112]. Іншими словами, психологічна готовність пов'язана з усвідомленням своїх особистісних потреб, яка передбачає активність особистості – це і є передумовою для успішної професійної діяльності.

Готовність майбутнього учителя до професійної діяльності трактується вченими А. Капською і А. Линенко як особистісне утворення, що забезпечує внутрішні мотиви діяльності, педагогічну самосвідомість, педагогічні здібності, знання, вміння та навички, здатність до інтегрування знань професійно значущі якості особистості. Вона включає особистісну складову (педагогічна самосвідомість, інтерес до діяльності, потреби в ній, мотиви діяльності) та процесуальну (педагогічні здібності, знання про предмет і методи діяльності, навички й уміння, професійно значущі якості) і мобілізує особистість на включення у професійну діяльність [8].

М. Манукова розглядає готовність, як психологічне новоутворення особистості студента. Готовність характеризується суб'єктивним ставленням студента до педагогічної діяльності. Ідейна і практична готовність майбутнього учителя внутрішньо підкріплена професійно значущими моральними мотивами. Формуванням творчої особистості майбутнього вчителя займалися науковці: С. Сисоєва; Н. Кічук. Формуванням вчителя-дослідника-пошуковця займалася Л. Хоміч. Організацією професійного самовиховання майбутніх вчителів – Л.Хорунжа та ін.

У працях таких відомих учених як В. Сластьонін, І. Зязюн, М. Д'яченко, Н. Кузьміна, Л. Гапоненко, О. Олексюк, О. Ярошенко, Л. Хоміч та І. Шапошнікової доведено, що саме стан готовності особистості до виконання професійної педагогічної діяльності забезпечує не тільки її ефективність, але й можливості подальшого самовдосконалення. Названими вченими виділені такі прояви готовності до педагогічної діяльності:

- ✓ позитивне ставлення до праці вчителя;
- ✓ певний рівень опанування педагогічних знань;
- ✓ вміння і навички;
- ✓ самостійність у розв'язанні педагогічних завдань;
- ✓ розвиток педагогічних здібностей;
- ✓ сформованість моральних рис.

У «Енциклопедії освіти» поняття «готовність» розглядається стосовно діяльності, як стан мобілізації психологічних та психофізіологічних систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності [5, с. 137-138].

Науковці М. Д'яченко й Л. Кандибович вважають поняття «готовність» як психологічна передумова ефективної діяльності. Називають її «цілеспрямованим вираженням особистості, яке включає її переконання, погляди, взаємовідносини, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, уміння, установки, спрямованість на певну поведінку» [4, с. 14]. Готовність до професійної діяльності визначається, як психічний стан, передстартова активізація людини, що включає усвідомлення нею своїх цілей, оцінку наявних умов, визначення найбільш імовірних методів дії; прогнозування мотиваційних, вольових, інтелектуальних зусиль, імовірності досягнення результату, мобілізацію сил, самонавіювання у досягненні цілей.

М. Д'яченко та Л. Кандибович, визначили динамічну структуру стану готовності до діяльності, яка включає наступні компоненти: *мотиваційний* (ставлення, інтерес до предмета, стійкі мотиви); *орієнтаційний* (знання та уявлення про особливості майбутньої спеціальності); *операційний* (знання, вміння, навички, володіння процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення); *вольовий* (самоконтроль, вміння керувати власними думками та діями); *оцінний* (самооцінка своєї підготовленості) [4, с. 18].

К. Дурай-Новакова визначає професійна готовність майбутнього учителя як «сформований активно дієвий стан його особистості, який забезпечує швидку адаптацію, ефективну актуалізацію і використання у процесі практичної роботи набутих в університеті знань, умінь і навичок: ці особистісні новоутворення виступають як специфічні, інтегративні якості» [3, с. 55].

На нашу думку, готовність майбутнього учителя до професійної діяльності починається з покликання. У Біблії сказано: «Не багато хто ставайте, брати мої, учителями...» – з цього й починається мотивація й орієнтація майбутнього учителя, бо покликання дається з Гори. Все інше – знання, напрацювання певних умінь і навичок – зусиллям береться. Коли молодий учитель прикладає зусилля до навчання, маючи при цьому спрагу до пошуку знань, то, безумовно, він буде справжнім професіоналом. Важливе значення у становленні майбутнього учителя

має наставник. Учень не зможе самостійно рухатися у науковому просторі без людини, яка вже має певний досвід у цьому просторі. Все інше набувається практикою.

Педагогічні напрацювання науковців з проблеми дослідження дають підставу зробити певні узагальнення: *по-перше*, можна виділити чотири рівні готовності до педагогічно-консультативної діяльності:

- *непрофесійний рівень* – коли в діяльності бере участь людина, яка ще не навчена виконувати спеціальні функції, оскільки не має досвіду практичної діяльності;
- *допрофесійний рівень* – коли людина має незакінчену підготовку;
- *професійний звичайний рівень* – характеризується можливістю здійснювати спеціальну діяльність;
- *рівень професійної майстерності* – характеризується творчим підходом та високою якістю здійснення спеціальної діяльності.

По-друге, готовність майбутнього учителя до консультаційної діяльності – це розкриття майбутнім учителем своїх потенційних можливостей у гармонізації стосунків суб'єктів педагогічного процесу та використання їх у професійній діяльності.

Висновки... Таким чином, розглянута готовність майбутнього вчителя до консультаційної діяльності відповідає сучасним вимогам. Підготовка майбутніх учителів-консультантів повинна включати педагогічну, психологічну, предметну та консультативну підготовку. Це можливо при глибокому вивченні фундаментальних основ предметів, творчої самостійної роботи студентів і педагогічно-консультативної практики.

Саме сьогодні в НПУ ім. М.П. Драгоманова формуються теоретико-методичні основи консультаційної майстерності, закладається фундаментальна база підготовки до майбутньої педагогічно-консультативної діяльності; складається система психолого-педагогічно-консультативної підготовки майбутніх учителів, спрямована на формуванні позитивного ставлення до навчального процесу та майбутньої професійної діяльності, що дозволяє швидше опанувати специфіку професійної діяльності, не розчаруватися у її перспективі та власному кар'єрному зростанні. Процес навчання загалом формує професійні риси характеру, педагогічні здібності, стійку мотивацію до педагогічної діяльності, сукупність професійних знань, навичок і умінь, певний досвід їх використання на практиці. Все це складає структурне новоутворення готовності до педагогічно-консультативної діяльності.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень ми вбачаємо у розроблені критеріїв і показників готовності майбутніх учителів до професійної консультаційної діяльності.

Використана література:

1. Біблія онлайн / Якова розділ 3.1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bibleonline.ru/bible/ukr/45/03/>
2. Даль В.И. Толковый словарь типового великорусского языка. – 8-е изд. – М. : Русский язык, 1981. – Т. 1. – А–З. – 699 с.
3. Дурай-Новакова К.М. Проблемы и задачи спецкурса «Профессиональная готовность студентов к педагогической деятельности» в системе подготовки учителя / К.М. Дурай-Новакова // Теория и практика высшего педагогического образования. – М. : МГПИ, 1984. – С. 51-59.
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности /М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск : Изд-во БГУ, 1976. – 176 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України : гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vnz.org.ua/statti/10415-merezha-vyschyh-navchalnyh-zakladiv-na-pochatok-201718-navchalnogo-roku>
7. Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти: Монографія / О.А. Комар. – Умань : РВЦ «Софія», 2008. –332
8. Линенко А.Ф. Теория і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності: автореф. дис. доктора пед.наук: 13.00.04. – К., 1996. – 44 с.
9. Методологические проблемы социальной психологии / Сб. статей. отв. ред. Е.В. Шорохова – М. : Наука, 1975. – 295 с.
10. Педагогическое консультирование: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / [М.Н. Певзнер, О.М. Зайченко, С.Н. Горычева, В.Н. Аверкин, А.Г. Ширин, А.В. Петров]; под ред. В.А. Сластенина, И.А. Колесниковой. – М.:Издательский центр «Академия», 2006.-320с.-(Профессионализм педагога)
- 11.Сластенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: инновационная деятельность /В.А.Сластенин, Л.С.Подымова. – М. : ИЧП “Издательство Магістр”, 1997. – 224 с.
- 12.Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва: методичні рекомендації / В.І. Саюк. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 48 с.

Зимбалеvский О.В.

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОНСУЛЬТАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматривается проблема подготовки будущих учителей к профессиональной консультационной деятельности. Указано, что актуальность поднятой проблемы обусловлена сложными модернизационными процессами в области образования и функционированием различных социальных институтов (семьи, школы, производства, общественных организаций и объединений и т.д.). Обосновано понятие «готовность будущих педагогов к

профессиональной консультационной деятельности» и выделены главные ее составляющие. Охарактеризованы уровни готовности будущих учителей к профессиональной консультационной деятельности.

Ключевые слова: будущее учителя, профессиональная консультационная деятельность, образование, готовность к консультационной деятельности.

Zimbalevskiy O.V.

THE PROBLEM OF THE READINESS OF FUTURE TEACHERS TO PROFESSIONAL COUNSELING ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF THE MODERNIZATION OF EDUCATION

This article reviews an issue of preparing future teachers to professional consulting activity. It specifies that the relevance of the raised issue is due to difficult modernization processes in education and to functioning of different social institutions (family, school, manufacture, public organizations etc.). Institutions and organizations that provide consulting services in education to different subjects of consulting or consumers are described. It was proved that consulting in education is a new and forward-looking direction in professional activity and scientific research. Psychological and educational literature was analyzed and the concept "A readiness of future teachers for professional consulting activity" is defined. This concept is considered as a difficult integrated theoretical education that consists in multiple components such as motivational, orientation, operational and evaluative. Each of specified components has its own constituting elements. The state of readiness of teachers for the activities of the consultant has four levels of activity: non-professional, pre-professional, classical professional level and masterclass level. It was noted that the readiness of future teacher to consulting activity is unleashing their potential abilities in harmonization of relations between subjects of the pedagogical process in professional activities. It was stressed that training of future consulting teachers must include pedagogical, psychological, substantive and consulting training. It is possible with in-depth study of fundamental basis of subjects, creative independent study of students and pedagogical consulting practice. It was observed that this issue is not solved and forward-looking direction for the further scientific research is to develop a criteria and a rate of readiness of future teachers to professional consulting activity.

Key words: future teachers, professional consulting activity, education, readiness for consulting activity.

Подано до редакції 20.12.2018.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. В.І.Саук

УДК 373.57. 048 (042.3)

© 2018

Ковалинська І.В.

КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ БАГАТОКУЛЬТУРНОГО СУСПІЛЬСТВА

В статті розглядається поняття «культура» у мультикультурному суспільстві. Культура мультикультурного середовища розглядається як нестатичне явище, що здатне еволюціонувати і вбирати себе нові культурні зразки. Надано визначення мультикультурного суспільства, що включає в себе не тільки суб'єктів, а також і стратегію освітнього втручання. Описано вимоги до особистості учителя, що включають запобігання конфліктам, затвердження принципів співіснування різних культурних груп, підвищення продуктивності та надання можливостей для інтелектуального та морального розвитку усіх особистостей.

Ключові слова: мультикультурна освіта, культурне різноманіття, діалог культур, толерантність, культурний плюралізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Культура – поняття, що стає надзвичайно важливим у сучасному суспільстві через появу великої кількості іммігрантів на теренах Європи, які привносять свої культурні традиції, звичаї, забобони і звички до повсякденного життя європейців. У 21-му столітті поняття європейської культури змінилося завдяки тому, що її впливовість і поширення в світі значно зменшилися. Відбулося включення елементів східної, африканської, інших культур через появу величезної кількості представників інших культур. Присутність іммігрантів в Європі відображається в усіх сферах життя, особливо в освіті. Навчання етнічно-гетерогенних класів стало питанням вивчення багатьох науковців, адміністраторів освіти, педагогів, соціологів, психологів. В європейській науці навчання представників різних культур в одному навчальному колективі розвинулося з відокремленого навчання представників національних меншин, їх примусової відмови від власної культурної ідентичності й жорсткої сегрегації до розуміння необхідності підтримувати національну ідентичність країни, не відмовляючись від культурної ідентичності її громадян, тобто використовувати культурне різноманіття як перевагу, що надає можливість пізнавати нове, розвивати психологічну гнучкість, зростати як європейська особистість. У педагогіці наявність представників меншин у навчальному колективі призвела до розробки стратегій мультикультурного навчання, яке передбачає використання різноманітних технологій навчання, включення елементів національної культури в навчальні матеріали, виховання толерантності, зменшення упередженості й відмови від стереотипів. Однак, у більшості європейських країн все ще існує дихотомія у термінології, яка використовується у науковому дискурсі щодо навчання етнічних, культурних, релігійних меншин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питаннями мультикультурної освіти й особливостями організації педагогічного процесу в мультиетнічному середовищі займалися американські дослідники М. Спітер і Д. Грант [13. с. 12], які вивчали найбільш вживані терміни, що пов'язуються з поняттям «мультикультурна освіта» – це поняття «рівність», «відмінність»,